

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ ΣΕ ΔΡΟΜΟΥΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Δέηση

Του Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου
καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνῶν

Τα δῶρα καὶ οἱ δυσκολίες τους

Μία γερμανικὴ παροιμία λέγει ὅτι «ἡ ἐπιλογή εἶναι βάσανο». Πραγματικὰ σὲ κάθε περίπτωση πού ἔχεις νὰ ἐπιλέξεις ὀφείλεις νὰ βασανίσεις τὴ σκέψη σου γιὰ τὸ καλύτερο πού πρέπει νὰ ἀποφασίσεις. Οἱ ἀποφάσεις ἔχουν τὶς δυσκολίες τους. Ὅποιοσδήποτε ἀποφάσεις. Ὅχι μόνο σὲ δυσάρεστες καταστάσεις ἀλλὰ καὶ σὲ εὐχάριστες περιπτώσεις. Συχνὰ βρισκόμαστε σὲ ἀμηχανία ὅταν πρέπει νὰ χαρίσουμε κάτι σὲ ἀγαπη-

ῶλοι λαμβάνουμε συχνὰ προσκλητήρια γάμου καὶ βασανίζομαστε μὲ τὴ σκέψη τί δῶρο θὰ προσφέρουμε στοὺς μελλονύμφους. Ἄκριβὸ ἢ φθηνότερο δῶρο. Κάτι πού ὑποψιαζόμαστε ὅτι ἔχουν ἀνάγκη; Κάτι περιττό γιὰ διακόσμηση; Ἀνάλογα μὲ τὸ τί γνωρίζουμε γιὰ τὰ νέα παιδιά πού μᾶς προσκαλοῦν, τὰ ἐνδιαφέροντά τους. Ἄν εἶναι δικοί μας γνωστοὶ ἢ παιδιά φίλων μας προσπαθοῦμε νὰ ἀνταποκριθοῦμε καὶ νὰ ἐπιλέξουμε τὸ δῶρο ρωτώντας ἔμμεσα ἢ ἄμεσα,

«Δέηση», διὰ χειρὸς Ε. Κ. Γιαννῆ (2004)

μένα πρόσωπα, σὲ φίλους ἢ γνωστοὺς μὲ τὴν εὐκαιρία γεγονότων, ἐορτῶν, ἐπετείων, γενεθλίων. Εἶναι πολλοὶ οἱ παράγοντες πού πρέπει νὰ λάβουμε ὑπ' ὄψη. Οἱ προτιμήσεις τοῦ λαμβάνοντος τὸ δῶρο, ἡ δική μας ἢ οἰκειότητα μὲ τὸν ἀποδέκτη. Ἄν πρέπει νὰ εἶναι ἓνα τυπικὸ ἢ ἐγκάρδιο δῶρο. Ἄν πρέπει νὰ προδίδει, ἀφήνει νὰ διαφανοῦν ἢ νὰ ἀποκρύπτονται τὰ αἰσθήματά μας κ.ο.κ. Βλέπετε, λοιπόν, ὅτι δὲν εἶναι πάντοτε εὐκολὴ ἢ προσφορὰ ἐνὸς δώρου. Ἰδιαίτερη μάλιστα περίπτωση ἀποτελεῖ τὸ γαμήλιο δῶρο.

ἀνάλογα μὲ τὸ θάρρος πού ἔχουμε. Πολλές φορές διευκολύνει καὶ ἡ συνημμένη στὸ προσκλητήριο καρτούλα ἢ ὁποῖα ἀναφέρει καὶ τὸ κατάστημα στὸ ὁποῖο ἔχουν καταθεθεῖ οἱ ἐπιθυμίες ἐν εἴδει «λίστας γάμου». Τότε μπορεῖ κάποιος νὰ ἐπιλέξει ἀνάλογα μὲ τὰ οικονομικὰ μέσα καὶ τὴ διάθεση κάποιου ἀπὸ τὰ προεπιλεγμένα ἀντικείμενα.

Διέξοδος ἀπὸ τὴ δυσκολία

Τὰ τελευταῖα χρόνια πολλές φορές ἔχουμε βγεῖ ἐγὼ καὶ ἡ γυναίκα μου ἀπὸ τὴ δύσκο-

λη θέση τῆς ἐπιλογῆς ἐνὸς δώρου γάμου μὲ μία συνήθεια νὰ δωρίζουμε, παραγγέλοντας σὲ φίλο ἀγιογράφο, μία εἰκόνα ποὺ νὰ παριστάνει τὸν ἅγιον καὶ τὴν ἀγία τῶν ὁποίων φέρουν τὰ ὀνόματα οἱ μελλόννυμφοι. Γνωρίζουμε πολὺ καλά τὴν συμβολὴ τῶν ἀγίων στὴν διαποιήμανση τῆς Ἐκκλησίας. Πολὺ περισσότερο στὴν προσωπικὴ ζωὴ τῶν νέων ποὺ εἰσέρχονται εἰς γάμου κοινωνίαν, στὴν μικρὴ ἐκκλησία. Οἱ ἅγιοι μαζί μὲ τὸν φύλακα ἄγγελο, ποὺ ἡ Ἀκολουθία τοῦ γάμου τὸν θέλει νὰ προπορεύεται στὴν ὁδὸ τῶν νεονύμφων, εἶναι οἱ παραστάσεις τους, ἀληθινοὶ βοηθοὶ στὸν δρόμο τῆς συζυγίας.

Ἄλλωστε, κάθε πιστὸς ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς βαπτίσεώς του ἔχει τὸν δικό του ἅγιο σύντροφο καὶ συνοδοιπόρο ποὺ τοῦ ἔχει προσδώσει «ἓνα ὄνομα γιὰ τὴν αἰωνιότητα». Τί τὸ πιὸ ὠραῖο καὶ εὐπρόσδεκτο οἱ δύο προστάτες ἅγιοι τοῦ ζευγαριοῦ νὰ ταιριάζουν σὲ κοινὴ εἰκόνα ὡς ζεῦγος γιὰ τὴ συγκεκριμένη περίσταση;

Ἡ ἰδέα δὲν ἦταν δική μας. Ἔχει τὴν ἱστορία της ἐδῶ καὶ πάνω ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια. Ὁ ἀδελφὸς τῆς γιαγιάς μου ἀπὸ τὴ μητέρα μου, ἀγιορείτης μοναχὸς σὲ κάθισμα τῆς Μονῆς Ἰβήρων, σκέφθηκε νὰ παραγγεῖλει γιὰ δῶρο γάμου τῆς ἀδελφῆς του μὲ τὸν γαμπρό του μία εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς, τὴν ὁποία καὶ τοὺς προσέφερε τὴν ἡμέρα ποὺ παντρεύτηκαν. Σήμερα ἡ εἰκόνα αὐτὴ κατέχει ζηλευτὴ θέση στὸ οἰκογενειακὸ εἰκονοστάσιο. Ἡ ἰδέα, λοιπόν, τοῦ μοναχοῦ Ἰωακείμ μὲ συνεῖχε ἀπὸ τότε ποὺ ἄρχισα νὰ ἀσχολοῦμαι μὲ τὴν ποιμαντικὴν γάμου καὶ οἰκογενείας. Πέρα ἀπὸ τὴν προσφιλή μου εἰκόνα τῆς φιλοξενίας τοῦ Ἀβραάμ ποὺ δείχνει τὸ ἀνοιγμα τῆς κοινωνίας τοῦ ζεύγους (Ἀβραάμ - Σάρρας) πρὸς τὴν Ἁγία Τριάδα (οἱ τρεῖς ἄγγελοι παρὰ τὴν δρῦν Μαμβρῆ), μὲ ἀπασχολοῦσε καὶ ἡ εἰκαστικὴ ἀποτύπωση τοῦ ἀνοιγματος τοῦ σημερινοῦ ζεύγους πρὸς τοὺς ἁγίους τῶν ὁποίων φέρουν τὰ ὀνόματα.

Βουκολικὴ σκηνὴ ἀπὸ κώδ. Τάφου 14. Ἱεροσόλυμα, Πατριαρχικὴ Βιβλιοθήκη, γ' τέταρτο 11ου αἰ.

Ἔτσι συζητώντας με τὸν φίλο ἀγιογράφο, Σύμβουλο Θεολόγων καὶ διδάκτορα Παιδαγωγικῶν κ. Στάθη Γιαννῆ, καταλήξαμε ὅτι ἦταν κάτι θεολογικὰ ὀρθὸ καὶ οἰκοδομητικὸ γιὰ τὰ νέα παιδιά νὰ ἔχουν στὸ εἰκονοστάσιό τους τὴν εἰκόνα τῶν ἀγίων τους. Ἐπειδὴ μάλιστα ἡ Ποιμαν-τικὴ πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς πραγματικὲς ἀνάγκες τῶν πιστῶν καὶ ἡ εἰκόνα συνιστᾷ ἓνα «σκεῦος διαποιμάνσεως» μπορεῖ νὰ προσφέρει τῶν ἐξ ὕψους παρηγορίαν ὄχι ὡς κάτι τὸ ἀπόμακρο ἀλλ' ὡς κάτι τὸ πολὺ κοντινὸ καὶ χειροπιαστὸ, ὡς ἓνα ἀπὸ σημάδι τοῦ «παραμυθητικοῦ ρεαλισμοῦ» κατὰ Γεώργιον Κόρδην, πὺν ὑλοποιεῖ ἡ ὀρθόδοξη εἰκονογραφία. Οἱ ἅγιοι, λοιπόν, δέχονται τὶς προσευχὲς τῶν συζύγων καὶ τὶς μεταφέρουν στὸν μόνο νυμφαγωγὸ, πὺν εἶναι «ὁ τοῦ μυστικοῦ καὶ ἀχράντου γάμου ἱεουργὸς καὶ τοῦ σωματικοῦ νομοθέτης», δεόμενοι καὶ αὐτοὶ μετὰ τὴν σειρά τους γιὰ τὴν ἐν-ὄδωση τοῦ γάμου.

Ἡ ὑλοποίηση τῆς ἰδέας

Αὐτὴ ἡ σκηνὴ τῆς δεήσεως πάνω στὴ δέηση μᾶς μεταφέρει συνειρμικὰ στὴ συνηθιζόμενη ἀπὸ τοὺς χρόνους τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας καὶ τῶν Κομνηνῶν παράσταση τοῦ Ἰησοῦ ἐν μέσω τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Προδρόμου (τρίμορφον), τὴν ἀποκαλούμενη «δέηση». Σκεφθήκαμε τότε νὰ ἀποτυπωθεῖ αὐτὴ ἡ σκέψη ζωγραφικὰ. Νὰ παρα-

μείνει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς στὸ μέσο τῆς παραστάσεως καὶ ἐκατέρωθεν οἱ μορφὲς τῶν ἀγίων προστατῶν τοῦ ζεύγους καὶ πάλι ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὡς μορφὲς δεομένων οἱ σύζυγοι, οἱ ὁποῖοι μπορεῖ νὰ παρασταθοῦν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὡς χορηγοὶ ἢ προσφέροντες ὡς δῶρο τὶς ἱκεσίες τους μέσω τῶν ἀγίων τους στὸν δωροδότη Χριστό.

Ἄμ' ἔπος, ἄμ' ἔργον. Ἐπιλέχθηκε ἡ μορφή τοῦ «ἐπιστυλίου» ὡς πλαίσιο τῆς παραστάσεως καὶ ὡς πλαίσιο ἀναφορᾶς συγκεκριμένο ζευγάρι μετὰ συγκεκριμένα ὀνόματα καὶ ἀγίους. Τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα προσφέρθηκε ὡς δῶρο στὸ ζεῦγος ἀπὸ τὸν ἀγιογράφο, ἐπειδὴ ἡ πράξη πρέπει νὰ προηγεῖται πάντοτε τῆς διδασκαλίας... Δὲν γνωρίζουμε, βέβαια, κατὰ πόσον ἡ ἰδέα τοῦ δώρου μπορεῖ νὰ βρεῖ μιμητὲς καὶ κατὰ πόσον ἡ πράξη αὐτὴ μπορεῖ νὰ εἶναι «σπουδαία καὶ τελεία». Τὴν καταγράφουμε, ὅμως, ὡς μία ἀπὸ τὶς πολλὲς προσπάθειες πὺν μποροῦν νὰ ἐμπνεύσουν πρωτοβουλίες γιὰ μία σύγχρονη ποιμαντικὴ γάμου καὶ οἰκογενείας στηριγμένη στὴν παράδοση καὶ ἰδιαίτερα στὴν ποιμαντικὴ μέριμνα τῆς θριαμβεύουσας Ἐκκλησίας νὰ συμπαρίσταται στὴν στρατευομένη, μικρὰ ἢ μεγάλη Ἐκκλησία. Σὺν τοῖς ἄλλοις ἡ συγκεκριμένη εἰκόνα μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ καὶ ὡς ἀνάθημα, προσφορά, δηλαδή, καὶ «δέηση» ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἀγιογράφου καὶ ζεύγους.

